

Naslov članka/Article:

VKLJUČEVANJE LOKALNE ZGODOVINE V POUK ZGODOVINE S PRIMERI DOBRE PRAKSE UČENJA Z AVTENTIČNIMI NALOGAMI ZA SPODBUJANJE USTVARJALNOSTI PRI POUKU ZGODOVINE

INCLUDING LOCAL HISTORY IN HISTORY CLASS WITH GOOD
PRACTICE EXAMPLES OF LEARNING WITH AUTHENTIC TASKS
FOR FOSTERING CREATIVITY IN HISTORY CLASS

Avtor/Author:

Mag. Aleksandra Boldin

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Zgodovina v šoli št. 1/2020, letnik 28

ISSN 1318-1416

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2020

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/zgodovina-v-soli/>

Mag. Aleksandra Boldin
Gimnazija Slovenske Konjice

VKLJUČEVANJE LOKALNE ZGODOVINE V POUK ZGODOVINE S PRIMERI DOBRE PRAKSE UČENJA Z AVTENTIČNIMI NALOGAMI ZA SPODBUJANJE USTVARJALNOSTI PRI POUKU ZGODOVINE

Mag. Aleksandra Boldin, MSc
Grammar School Slovenske Konjice

INCLUDING LOCAL HISTORY IN HISTORY CLASS WITH GOOD PRACTICE EXAMPLES OF LEARNING WITH AUTHENTIC TASKS FOR FOSTERING CREATIVITY IN HISTORY CLASS

IZVLEČEK

V prispevku predstavljamo primere sodobnega učenja zgodovine, ki vključuje različne pristope, med katere uvrščamo avtentično učenje, ki se nanaša na resnične življenjske situacije oz. njihove simulacije. Kot primer dobre prakse predstavljamo obravnavo lokalne zgodovine v pouk zgodovine z vključevanjem sodobnih učnih pristopov ter uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije (pametna očala za obogateno resničnost in aplikacije za telefone na primeru Žiške kartuzije). Ključne kompetence iz posodobljenega učnega načrta za predmet zgodovina na gimnazijah temeljijo na evropskih kompetencah za vseživljenjsko učenje. Tudi predstavljeni primeri dobre prakse vključujejo kompetence vseživljenjskega učenja.

Ključne besede: ustvarjalnost pri zgodovini, lokalna zgodovina, IKT, sodelovalno učenje, vseživljenjsko učenje avtentične naloge

ABSTRACT

The article presents examples of modern teaching techniques used in history class, which are based on different approaches. One of them is authentic learning, i.e. learning through applying knowledge in real-life or simulated contexts and situations. One good practice example is including local history in history class with the help of modern teaching techniques and ICT (augmented reality smart glasses and smartphone application for the Žiže Carthusian Monastery). The key competences from the updated secondary school history curriculum are based on the European lifelong learning competences. The good practice examples described in the article also include lifelong learning competences.

Keywords: creativity in history class, local history, ICT, collaborative learning, lifelong learning, authentic tasks

UVOD

Na Gimnaziji Slovenske Konjice smo ustvarjalnost pri pouku zgodovine razvijali z avtentičnim učenjem pri projektnem učnem delu (obvezne izbirne vsebine). Avtentično učenje vključujemo tudi v interni del splošne mature pri zgodovini (ekskurzija) in pri nacionalnem in evropskem projektu *Dnevi evropske kulturne dediščine*.

Kot najbolj priljubljene med dijaki izpostavljamo naslednje primere avtentičnega učenja:

- avtentično učenje z zgodovinskimi listinami in zemljevidi;
- obeležitev zgodovinskih prelomnic (uprizoritev zborovanja kmetov v Konjicah ob 500. obletnici slovenskega kmečkega upora 1515, 100. obletnica konca prve svetovne vojne: *Odmevi na Konjiškem*);
- razglednica kot zgodovinski vir in aktualizacija (*mail art* kot sodobna »*karikatura* – *odraz časa*«);
- digitalna zgodba kot revitalizacija kulturne dediščine;
- aplikacija za obogateno resničnost za Žičko kartuzijo (aplikacija obogatene resničnosti za pametna očala in pametne telefone).

OPIS IN UTEMELJITEV POTEKA AKTIVNOSTI

Pričakovani dosežki vključujejo vsebinska znanja, ki se nanašajo na slovensko narodno identiteto v različnih zgodovinskih obdobjih. Pri procesnih znanjih sta izpostavljena interpretacija zgodovinskih virov in multiperspektivizem. Pri reševanju nalog se je pri dijakih zelo izražala veščina argumentiranja in razvijanja zgodovinskega načina mišljenja. Odnosno znanje so izgrajevali prek analize konkretnih primerov iz virov s poudarkom na lokalni zgodovini in ob tem razvijali pozitiven odnos do ohranjanja spomina na zgodovinsko-kulturno dogajanje iz različnih zgodovinskih obdobj. Različne naloge so od dijakov zahtevale različne miselne procese: sklepanje, argumentiranje, utemeljevanje, primerjanje, poleg tega pa razvijanje ključnih kompetenc: sporazumevanje v maternem jeziku, ki so ga razvijali z ustrezno rabo zgodovinske terminologije, kar se je še posebej izražalo pri pisanju eseja. Socialne in državljanske kompetence so razvijali s kulturo dialoga v diskusiji in z argumentiranjem; kulturno zavest in izražanje pa s pozitivnim odnosom do ohranjanja spomina na zgodovinsko-kulturno dogajanje in tudi prek popularizacije zgodovinskih dogodkov. Kompetence v znanosti so dijaki razvijali prek vzročno-posledičnega mišljenja ter sklepanja z dokazi iz virov; učenje učenja z razvijanjem veščin pri delu z zgodovinskimi viri in s samorefleksijami, digitalna pismenost pa se je pri dijakih izražala z uporabo tablic in pametnih telefonov pri iskanju drugih virov in informacij na spletu.

VKLJUČEVANJE LOKALNE ZGODOVINE V POUK ZGODOVINE

Ključne kompetence iz posodobljenega učnega načrta za predmet zgodovina na gimnazijah temeljijo na evropskih kompetencah za vseživljenjsko učenje.

Vključevanje lokalne zgodovine v pouk zgodovine vključuje kompetence vseživljenjskega učenja:

- *sporazumevanje v maternem jeziku* (delo z zgodovinskimi viri, uporaba zgodovinske terminologije, različne oblike komunikacije);
- *sporazumevanje v tujih jezikih* (branje zgodovinskih listin; vključevanje v mednarodne projekte);
- *digitalna kompetenca* (uporaba IKT);
- *matematična kompetenca ter osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji* (datiranje in orientacija v zgodovinskem času);
- *socialne in državljanske kompetence* (človekove pravice, kultura dialoga in strpnosti);
- *samoiniciativnost in podjetnost* (inovativnost in ustvarjalnost, sodelovalno in timsko delo);
- *kulturna zavest in izražanje* (pozitiven odnos do ohranjanja in varovanja kulturne dediščine) (Brodnik, 2010, str. 17–18).

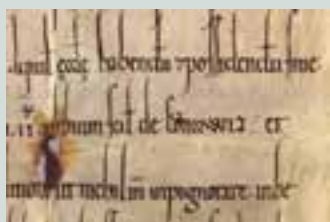
Avtentično učenje vključuje vsebinski učni cilj, ki se nanaša na razumevanje zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov ter procesne učne cilje, kot so delo z zgodovinskimi viri, sodelovanje in komuniciranje ter kritično mišljenje (primerjanje, razvrščanje, sklepanje, odločanje, analiza perspektiv itd.). Med odnosnimi cilji pa so v ospredju razvijanje pozitivnega odnosa do ohranjanja in varovanja kulturne dediščine ter razvijanje socialnih in komunikacijskih veščin pri sodelovalnem delu. Izbrane so bile učne vsebine iz različnih obveznih in izbirnih tem učnega načrta:

- *Prazgodovinska in antična kulturna dediščina na tleh današnje Slovenije* – 1. letnik (OBVEZNA ŠIRŠA TEMA)
- *Razvoj zgodovinskih dežel in Slovenci* – 2. letnik (OBVEZNA ŠIRŠA TEMA)
- *Načini življenja na podeželju in v mestih na tleh današnje Slovenije od 11. do 18. stoletja* – 2. letnik (IZBIRNA ŠIRŠA TEMA)
- *Med demokracijo in totalitarizmom* – 4. letnik (OBVEZNA ŠIRŠA TEMA)

(Učni načrt, 2008.)

PRIMER 1: ZGODOVINSKE LISTINE – PRVA OMEMBA KRAJA V PISNIH VIRIH

Zgodovinske listine so pomemben vir učenja zgodovine. Učitelji do njih dostopajo preko arhivov, muzejev, knjižnic in znanstvenoraziskovalnih institucij. Moderna informacijska tehnologija pa mnogokrat omogoča e-dostope. Tako učitelji pripravljamo lastne delovne liste (obvezna širša tema: *Zakaj je pomembna zgodovina?*), ki vključujejo zgodovinske listine.

Listina oglejskega patriarha
Pelegrina iz leta 1146.
(Vir: Sankt Paul im Lavanttal, Stiftsarchiv
Urkunden St. Paul 5: 1146.)

NALOGE za dijake:

- Kdaj je bila listina izdana?
(Pomembno: listine, v katerih se kraj prvič pisno omenja.)
- Kdo je listino izdal?
- Iz listine izpiši poimenovanje kraja.
- Kaj je v listini zapisano?
(Na podlagi interpretacij zgodovinskih listin v literaturi lahko dijaki poiščejo vsebino listin in poskusijo listino prebrati v izvirnem jeziku ter tako pridobivajo veščine tujih jezikov.)

PRIMER 2: ZGODOVINSKI ZEMLJEVID – VIR ZA (LOKALNO) ZGODOVINO

Zgodovinski zemljevid služi za prostorsko orientacijo. Digitalizirano in georeferencirano gradivo slovenskega ozemlja lahko poiščete tudi na portalu dLib.si.

NALOGE za dijake:

- Kdaj je nastal zemljevid?
- Od kod ime Tabula Peutingeriana?
(Dijaki si lahko pomagajo s svetovnim spletom. Učitelji jih opozorijo na verodostojne in neverodostojne spletne strani.) (Brodnik, 2018, str. 23–24.)
- Na zemljevidu poišči naselbino, ki je v antiki stala v bližini našega mesta.
- Kako se je naselbina imenovala v antiki?

Tabula Peutingeriana, rimski cestni zemljevid iz 4. stoletja
(Vir: Wikimedia Commons.)

PRIMER 3 A: OBELEŽITEV ZGODOVINSKEGA DOGODKA – SLOVENSKI KMEČKI UPOR 1515: ZBOROVANJE V KONJICAH

AVTENTIČNA NALOGA

Pri obeležitvi zgodovinskega dogodka *Zborovanje kmetov v Konjicah 1515* so dijaki aktivno sodelovali v avtentičnih učnih situacijah (igre vlog), saj so igrali na množični javni prireditvi – uprizoritev kmečkega upora ob 500. obletnici slovenskega kmečkega upora 1515 (Slovenske Konjice, 19. 4. 2015) (Boldin, 2016, str. 108–115).

NALOGA za dijake

Omenjene aktivnosti so poleg načrtovanega učnega procesa pripomogle k poglobljenemu razumevanju širše teme *Razvoj zgodovinskih dežel in Slovenci* (učna tema: *Gospodarski položaj kmečkega prebivalstva in kmečki upori*), kar je bilo še posebej izraženo pri skupni diskusiji in individualnem delu – pisanju zgodovinskega eseja. Pri eseju so dijaki poleg zgodovinskega znanja in razmišljanja vključevali tudi sociološke poglede na obravnavano temo (medpredmetna povezava).¹

Množična uprizoritev kmečkega upora ob 500. obletnici slovenskega kmečkega upora 1515 (Slovenske Konjice, 19. 4. 2015) (Osební arhiv: mag. Aleksandra Boldin.)

PRIMER 3 B: OBELEŽITEV ZGODOVINSKIH PRELOMNIC – 100. OBLETNICA KONCA PRVE SVETOVNE VOJNE: ODMEVI NA KONJIŠKEM

Kot primer avtentičnega učenja predstavljamo sodelovanje dijakov pri obeležitvi zgodovinskih prelomnic – 100. obletnica konca prve svetovne vojne na Konjiškem: Odmevi na Konjiškem (8. 11. 2018).

Tiskano vabilo na otvoritev razstave – 100. obletnica konca 1. svetovne vojne: Odmevi na Konjiškem (Osební arhiv: mag. Aleksandra Boldin.)

¹ Več primerov za delo pri pouku zgodovine v članku: Boldin, A. (2016). Vseslovenski kmečki upor 1515: zborovanje v Konjicah – delo z zgodovinskimi viri. *Zgodovina v šoli*, 24 (3-4), str. 54–59.

Dijaki so na prireditvi ob otvoritvi razstave sodelovali z recitalom. Izbrali smo vir, ki se nanaša na baronico Adelmo von Vay, veliko konjiško humanitarko (Boldin in Ciglenciki, str. 13–86).

»Moj zdravnik,
v ženski podobi,
cveti v redki lepoti,
v ljubezni do bližnjega zdravi,
obrača se k Božji dobroti.

Polaga nežno roko
in v mislih ji teče molitev,
čez to spušča se Božje oko
in bliža se bolnemu ozdravitev.

Še več s čaranjem napravi;
pameten je njen nasvet,
na daljavo zdravi
s kosom vate, ki je s silo prežet.

Tudi nam vato je poslala,
da bi jo k bolniku položili,
ki ji prej z uroki je ljubezni dala
s svojim blagoslovom.²

Razstava je bila odprta na dvorcu Trebnik v Slovenskih Konjicah od novembra 2018 do aprila 2019. Dijaki 4. letnika, ki so leta 2019 opravljali maturo iz zgodovine, so bili prisotni na prireditvi. Preostali dijaki 4. letnika so razstavo pod strokovnim vodstvom profesorice obiskali v času učne ure zgodovine (obvezna širša tema: *Razvoj demokracije*; učna tema: *Prva svetovna vojna*). Poleg razstavljenih predmetov, vojnih razglednic, fotografij z bojišč ter konjiških bolnišnic Christiane Lazarett so bila razstavljena tudi pisma vojakov ter posamezne strani dnevniških zapisov vojakov s Konjiškega. Vključeno je bilo tudi arhivsko gradivo Nadškofijskega arhiva Maribor (skenirane zgodovinske listine, ki se za vojno obdobje nanašajo na Konjice) ter *Konjiška matična knjiga umrlih* (skenirane posamezne strani, ki se nanašajo na umrle vojake iz konjiških bolnišnic Christiane Lazarett in Lazarett 2).

NALOGA za dijake zaključnega letnika:

- S pomočjo eksponatov in pisnega gradiva z razstave napišite poročilo z razstave – 100. obletnica konca 1. svetovne vojne: *Odmevi na Konjiškem*.

NALOGA za dijake, ki opravljajo maturo iz zgodovine:

- S pomočjo eksponatov in pisnega gradiva z razstave napišite zgodovinski esej z naslovom: *Konec 1. svetovne vojne: Odmevi na Konjiškem*.

² Vay-Wurmbrand, A. (1900), *Aus meinem Leben I.-II. Ein Spiegelbild meines Lebens, meines Thun's und Lassen's, Erinnerungen, Mediumistisches, Humoristisches etc. in 365 Tagen*. Berlin: Verlag der Hofbuchhandlung von Karl Siegismund, str. 212–213.

PRIMER 4: RAZGLEDNICA KOT ZGODOVINSKI VIR IN AKTUALIZACIJA

Stare razglednice so pomemben zgodovinski – slikovni vir za vključevanje v pouk zgodovine, od konca 19. stoletja pa vse do sodobnosti. Ustvarjalci so jih mnogokrat uporabljali v domoljubne, propagandne in celo ideološke namene. Hrbtne strani razglednic s pisanimi besedili predstavljajo tudi pisni vir.

NALOGE za dijake:

- V katerem obdobju je bila razglednica izdana?
- Kdo je bil založnik razglednice?
- Kakšna je vsebina sprednje strani razglednice? Kakšno je njeno sporočilo?
- Kdaj je bila razglednica poslana in kam?
- Poskusi prebrati zapis na hrbtni strani razglednice. (Pomagaj si z znanjem nemškega jezika.)
- Informacije na razglednici poveži z zgodovinskim dogajanjem v tem obdobju.

NALOGE za dijake – razglednica kot aktualizacija:

- Primerjaj sedanje podobo kraja s podobo na razglednici. Ugotovi spremembe in razloži razvoj kraja skozi zgodovinska obdobja.
- Iz fotokopiranih starih razglednic in drugega gradiva (npr. literarnih besedil, časopisnih člankov ipd.) lahko izdelate *mail art*, s katerim opozorite na aktualno družbeno dogajanje.

Žička kartuzija: razglednica
(Osebni arhiv: Bojan Padežnik.)

PRIMER 5: DIGITALNA ZGODBA: KO LEGENDA ZAŽIVI (DELO NA TERENU S POMOČJO LJUDSKIH LEGEND IN ZGODOVINSKIH VIROV)

Današnje generacije dijakov so vešče uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije, zato si lahko pri pouku pomagamo z novo tehnologijo.

Konjiška legenda
(Vir: Freska M. Lamovca v Mestni galeriji
Riemer, Slovenske Konjice.)

Predstavljamo primer, kjer so dijaki s pomočjo IKT oživel staro konjiško legendo o zmaju na Konjiški gori. Pri vsebini so si pomagali z zapisanimi legendami,³ slikovnim gradivom, pisnimi in materialnimi viri. Digitalne zgodbe so posneli na terenu s pomočjo pametnih telefonov. Dodali so zvočne efekte in besedilo. Nekateri so si pri snemanju pomagali z dronom. Po končanem terenskem delu sta v naslednjih dneh v učilnici sledila ogled digitalnih zgodb in skupinska diskusija za dijake 1. letnika (obvezna širša tema *Zakaj je pomembna zgodovina?*). Najboljše digitalne zgodbe smo javno predstavili na zaključni prireditvi Gimnazije Slovenske Konjice ob *Dnevih evropske kulturne dediščine* (oktober 2017).

Z digitalno zgodbo smo sodelovali tudi na mednarodnem kreativnem tednu v Škofji Loki (april 2017) – *HEKATON: DISTORY – DIGITAL STORIES OF SMALL HISTORIC TOWNS*, kjer so bili dijaki za svojo zgodbo nagrajeni. Sodelovala je ekipa 3. letnika.

NALOGA za dijake:

- Poišči ustne in pisne vire o konjiški legendi ter jih poveži z zgodovinskimi dejstvi v pisnih virih. Pri terenskem delu vključi še kak materialni vir in s pomočjo informacijsko-komunikacijske tehnologije ustvari digitalno zgodbo.

SKUPINSKA DISKUSIJA:

- Nekateri zgodovinski dogodki, osebnosti in pojavi so se v zgodovinskem spominu ohranili v »zgodbi«. Navedi nekaj primerov teh »zgodb« in oceni pomen teh zgodb v odnosu do zgodovinskih dejstev, mnenj, sklepov in razlag.

PRIMER 6: OBOGATENA RESNIČNOST ZA ŽIČKO KARTUZIJO

Leta 2018 se je Gimnazija Slovenske Konjice z Občino Slovenske Konjice in Splošno knjižnico Slovenske Konjice vključila v projekt *Zelena digitalna doživetja na destinaciji Rogla – Pohorje*. Projekt sta sofinancirali Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj.

Dijak Gimnazije Slovenske Konjice Miha Žnidarič (informacijsko modeliranje) in profesorica Aleksandra Boldin (vsebinski strokovni del) sta sodelovala pri razvijanju aplika-

³ Boldin, A. (2004). *Konjice: z legendo skazi zgodovino do sodobnosti*. Slovenske Konjice: Občina Slovenske Konjice in Zgodovinsko društvo Konjice.

cije za pametna očala, pametne telefone in tablice, ki so ju v podjetjih CtrlArt Ljubljana in Podjetniškem inkubatorju Kočevje v projektu *TravelAR Slovenija* razvijali za Žičko kartuzijo. Tako so s pomočjo tehnologije AR (obogatena resničnost) »oživelili« cerkev, menihe, meniško celico in legendo o nastanku kartuzije.

AVTENTIČNA UČNA SITUACIJA

Z dijaki 3. letnika smo v Žički kartuziji jeseni 2019 pripravili učno uro (obvezna širša tema: *Razvoj zgodovinskih dežel in Slovenci*; učni sklop: *Srednjeveška kulturna dejavnost Slovenskem*) z avtentičnimi pristopi učenja s pametnimi očali, tablicami in telefoni ter avdiovodniki. Dijaki so pri učenju razvijali tudi ustvarjalnost, saj so iskali nove izvirne rešitve naloge v okviru avtentične učne situacije.

NALOGA za dijake:

Dijaki so po zaključenem terenskem delu – učni uri zgodovine z avtentičnim učenjem v Žički kartuziji napisali poročilo.

Obogatena resničnost za Žičko kartuzijo

(Vir: Pridobljeno s <https://www.facebook.com/kartuzijazice/posts/2055624377899402>.)

KAZALNIKI AVTENTIČNOSTI ZA PREDSTAVLJENE PRIMERE

- Ustrezanje resničnemu življenju – aktivnosti izhajajo iz resničnega življenja.
- Omogočanje reševanja problema, ki ni lahko rešljiv oz. odgovori niso očitni. Za reševanje problema je načrtovanih več plasti nalog, katerih postopno reševanje vodi k rešitvi problema.
- Naloga je zasnovana tako, da omogoča več časa za reševanje.
- Vključevanje raznolikih in večperspektivnih virov, ki od dijaka zahtevajo ločevanje uporabnih informacij od neustreznih, pomembnih od manj pomembnih.
- Sodelovanje med dijaki.
- Refleksija učenja ter glede na opažanja refleksije postavljanje novih ciljev in izboljšav učenja.
- Medpredmetno povezovanje, ki dijakom omogoča povezovanje znanja in veščin več predmetov.
- Naloga vključuje tudi aktivnosti za formativno spremljanje in vrednotenje znanja, ki omogočajo izboljševanje učnih dosežkov glede na namene učenja in kriterije uspešnosti.
- Rezultat avtentične naloge in aktivnosti je konkretni izdelek.
- Omogoča različne odgovore oz. interpretacije in učne dosežke kot rezultat rešenega problema (Brodnik, 2019, str. 5–6).

Aplikacija obogatena resničnost ta Žičko kartuzijo

(Foto: mag. Aleksandra Boldin.)

VTISI DIJAKOV IN PREDNOSTI AVTENTIČNEGA UČENJA:

- poglobitev znanja, manj učenja »na pamet«,
- delo z zgodovinskimi viri, terensko delo in avtentično učenje je zanimivo,
- aktivnost in samoiniciativnost dijakov,
- sodelovalno učenje med dijaki in profesorji ter medpredmetno povezovanje,
- prepoznavnost šole (dijakov in profesorjev) v okolju,
- revitalizacija kulturne dediščine – prispevek k njeni popularizaciji med mladimi generacijami,
- pozitiven odnos do ohranjanja in varovanja kulturne dediščine idr.

SKLEP

Učni načrt za zgodovino v gimnaziji je vsebinsko bogat in omogoča vključevanje lokalne zgodovine skozi sodobne oblike poučevanja z vključevanjem informacijsko-komunikacijske tehnologije. Z oblikami avtentičnega učenja, ki vključujejo zgodovinske vire, spodbujamo kritično mišljenje in laže dosegamo procesne in odnosne učne cilje iz učnih načrtov za zgodovino, saj je znanje poglobljeno in osmišljeno. Vključevanje informacijsko-komunikacijske tehnologije pa pripomore k popularizaciji zgodovine med mladimi generacijami in k pozitivnemu odnosu do ohranjanja in varovanja kulturne dediščine ter spodbuja ustvarjalnost mladih.

LITERATURA

- Boldin, A. (2004). *Konjice: z legendo skozi zgodovino do sodobnosti*. Slovenske Konjice: Občina Slovenske Konjice in Zgodovinsko društvo Konjice.
- Boldin, A. (2016). »Leukhup, leukhup, leukhup, leukhup woga gmaina«. V: *Konjice: 870 let prve pisne omembe*, Slovenske Konjice: Občina Slovenske Konjice, str. 108–115.
- Boldin, A. (2016). Vseslovenski kmečki upor 1515: zborovanje v Konjicah – delo z zgodovinskimi viri. V: *Zgodovina v šoli*, 24 (3-4), str. 54–59.
- Brodnik, V. idr. (2010). *Posodobitve pouka v gimnazijski praksi*. ZGODOVINA. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Brodnik, V. idr. (2018). *Formativno spremljanje pri ZGODOVINI*. Priročnik za učitelje. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Brodnik, V. (2019). Avtentično učenje zgodovine. V: *Zgodovina v šoli*, 27 (1), str. 3–18.
- Likovič, J. idr. (1972). *Zgodovina cest na Slovenskem*. Ljubljana: Republiška skupnost za ceste.
- Vay-Wurmbrand, A. (1900). *Aus meinem Leben I.-II. Ein Spiegelbild meines Lebens, meines Thun's und Lassen's, Erinnerungen, Mediumistisches, Humoristisches etc. in 365 Tagen*. Berlin: Verlag der Hofbuchhandlung von Karl Siegmund.
- Učni načrt. *Gimnazija. Zgodovina*. (2008). Obvezni predmet (modul 280 ur). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.

VIRI

- Listina oglejskega patriarha Pelegrina iz leta 1146 (Sankt Paul im Lavanttal, Stiftsarchiv Urkunden St. Paul 5: 1146).
- Množična uprizoritev kmečkega upora ob 500. obletnici slovenskega kmečkega upora 1515 (Slovenske Konjice, 19. 4. 2015). (Osebni arhiv: mag. Aleksandra Boldin).
- Žička kartuzija: razglednica. (Osebni arhiv: Bojan Padežnik).
- Obogatena resničnost za Žičko kartuzijo. Pridobljeno s <https://www.facebook.com/kartuzijazice/posts/2055624377899402>.